

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej
ekonomiky v roku 2018 a v 1. štvrtroku 2019
(2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november
2018)

Ján Haluška
Andrej Hamara
Branislav Pristáč

**Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej
ekonomiky v roku 2018 a v 1. štvrtroku 2019
(2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november
2018)**

Ján Haluška
Andrej Hamara
Branislav Pristáč

Abstrakt

Dokument obsahuje výsledky krátkodobej predikcie vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2018 a v 1. štvrtroku 2019 (2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november 2018).

Copyright © INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Obsah tohto dokumentu je chránený autorským zákonom. Nemožno ho bez súhlasu autora používať, meniť alebo z neho odstrániť informácie o správe práv k nemu.

ISSN 2454-0773

OBSAH

1. ÚVOD	5
2. HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT	5
3. ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE	10
4. SPOTREBITEĽSKÉ CENY	12
5. ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE	15
6. NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE	18
7. PRÍLOHA	20

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2018 a v 1. štvrtroku 2019 (2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november 2018)

Ján Haluška, Andrej Hamara, Branislav Pristáč
INFOSTAT Bratislava

1. ÚVOD

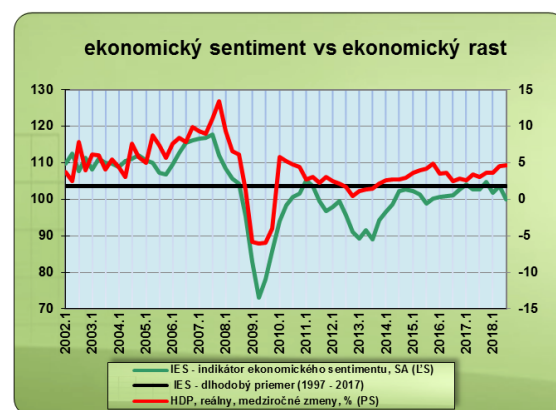
V predloženom dokumente sú prezentované a interpretované výsledky 2. aktualizácie krátkodobej predikcie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov z reálneho sektora slovenskej ekonomiky v roku 2018, ktoré sú rozšírené o odhad ich vývoja v 1. štvrtroku 2019 (tabuľka a obr. 9 až 14 v Prílohe). Prezentované odhady zohľadňujú skutočný vývoj daných ukazovateľov v 1.-3. štvrtroku 2018, ktorý vyplýva z údajov po ich revízii v októbri 2018. Prihliadajú tiež na vývoj spotrebiteľských cien v januári až októbri 2018, na výsledky konjunkturálnych a spotrebiteľských prieskumov (KSP) v novembri tohto roka, ako aj na aktuálne prognózy vývoja v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí, teda v eurozóne, Nemecku a Českej republike, čo sú naši hlavní obchodní partneri. Ukazuje sa, že toto prostredie bude v horizonte krátkodobej predikcie generovať pre slovenskú ekonomiku zrejme slabšie rastové impulzy ako v 1.-3. štvrtroku tohto roka¹.

¹ Štvrťročný Ifo indikátor zaznamenal už tri štvrťroky po sebe zhoršenie ekonomickej klímy vo svete. Aj vo 4. štvrtroku 2018 k tomu prispeli obidve jeho zložky, teda hodnotenie súčasnej ekonomickej situácie vo svetovej ekonomike aj očakávania na nasledujúcich šesť mesiacov. Zhoršenie ekonomickej klímy bolo zaznamenané takmer vo všetkých regiónoch svetovej ekonomiky, okrem Latinskej Ameriky. V eurozóne ekonomická klíma klesla na najnižšiu úroveň od polovice roku 2016, pričom výrazne smerom nadol bolo revidované nielen hodnotenie súčasnej

2. HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT

Indikátor ekonomickej klímy (IES), pomocou ktorého ŠÚ SR monitoruje na mesačnej báze stav domácej ekonomickej klímy, vykazoval v priebehu 3. štvrtroka 2018 pokles. Trend jeho poklesu však začal už v máji tohto roka, pričom od júna sa IES nachádza pod úrovňou jeho dlhodobého priemeru (103,7 za roky 1997-2017). V septembri IES klesol na 98,5, čo je jeho najnižšia hodnota od januára 2016. Na druhej strane, priemerná hodnota IES v 3. štvrtroku 2018 (100,0), odvodená zo sezónne očistených údajov za júl až september tohto roka, je najnižšia od 3. štvrtroka 2015 (obr. 1).

Obr. 1



Zo štruktúry IES vyplýva, že pokles optimizmu ekonomickej klímy subjektov v 3. štvrtroku tohto roka (ohľadom ďalšieho vývoja slovenskej ekonomiky) bol

ekonomickej situácie, ale aj očakávania na nasledujúcich šesť mesiacov. Pravdepodobnosť spomalenia ekonomickej klímy v eurozóne sa tým výrazne zvýšila.

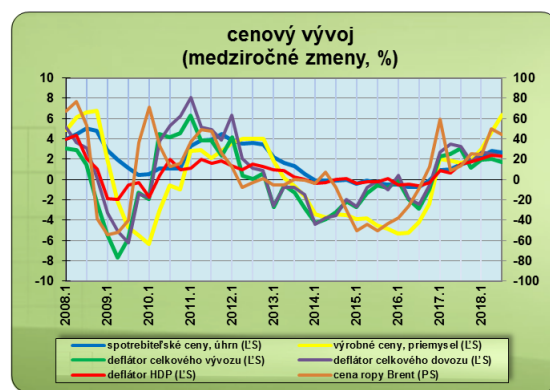
spôsobený predovšetkým výrazným poklesom dôvery v priemysle a službách. Mierny pokles dôvery oproti 2. štvrťroku však bol zaznamenaný aj v stavebníctve a obchode, zatiaľ čo dôvera spotrebiteľov pomerne výrazne stúpila, čím korigovala svoj mierny pokles v 1. a 2. štvrťroku tohto roka. Dôvera spotrebiteľov, ako aj dôvera v stavebníctve a obchode, bola v 3. štvrťroku 2018 vysoko nad úrovňou svojho dlhodobého priemeru. Naproti tomu, dôvera v priemysle zodpovedala viac-menej úrovni jej dlhodobého priemeru a dôvera v službách bola hlboko pod úrovňou jej dlhodobého priemeru².

Napriek tomu, že ekonomické subjekty hodnotili stav domácej ekonomickej klímy v 3. štvrťroku menej priaznivo ako v rovnakom období minulého roka (100,0 vs 102,8), trend rastu výkonnosti ekonomiky pokračoval na medziročnej i medzikvartálnej báze. Tvorba reálneho HDP sa v 3. štvrťroku medziročne zvýšila o 4,6%, medzikvartálne stúpila o 1,1% (podľa sezónne očistených údajov). Dynamika rastu výkonnosti ekonomiky sa teda oproti 1. polroku tohto roka zrýchlila, pretože podľa revidovaných údajov o tvorbe a použití HDP, ktoré ŠÚ SR zverejnil začiatkom novembra 2018, sa reálny HDP zvýšil v 1. polroku 2018 medziročne o 4,1%³. Kumulatívne za 1.-3. štvrťrok 2018 bola tvorba reálneho HDP medziročne vyššia o 4,3%, čo je prírastok o 1,3 p. b. vyšší ako v porovnateľnom období minulého roka.

Zrýchlenie dynamiky rastu výkonnosti hospodárstva zvýšilo tlak najmä na rast

výrobných cien v priemysle (obr. 2). Ich vzostup však nevedol k zvýšeniu inflácie na spotrebiteľskom trhu, ani k zrýchleniu dynamiky rastu úhrnnej cenovej hladiny v ekonomike (oproti 2. štvrťroku 2018). Rozhodujúci vplyv na rast výrobných i spotrebiteľských cien mali aj v 3. štvrťroku nákladové faktory, účinok dopytových faktorov bol relatívne slabší, ale oproti 1. polroku tohto roka zosilnel (viac v časti *Spotrebiteľské ceny*).

Obr. 2



Pokiaľ ide o nákladové faktory, tlak na rast výrobných cien v priemysle generovali najmä ceny dovozu, ktoré zaznamenali aj v 3. štvrťroku relatívne rýchly rast. Deflátor dovozu tovarov a služieb stúpil na medziročnej báze o 2,3%, jeho rast sa však oproti 2. štvrťroku čiastočne zmiernil⁴. Spolu s ním sa zmiernil aj rast deflátoru vývozu tovarov a služieb a tým aj rast úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve. Zatiaľ čo deflátor celkového vývozu stúpil v 3. štvrťroku medziročne o 1,7%, deflátor HDP o 2,3%. S prihliadnutím na rast reálneho HDP to znamená, že nominálny HDP bol v 3. štvrťroku tohto roka medziročne vyšší o 7,0% a dosiahol 23,799 mld. €. Kumulatívne za 1.-3. štvrťrok 2018 stúpil nominálny HDP na medziročnej báze o 6,7% a dosiahol 66,877 mld. €.

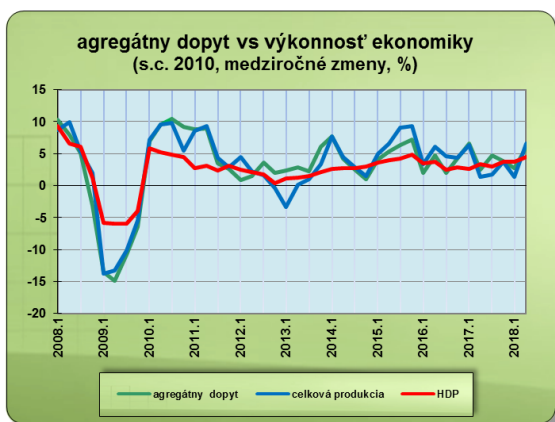
² Vývoj IES a všetkých piatich zložiek jeho štruktúry na mesačnej báze, teda indikátorov dôvery v priemysle, stavebníctve, obchode, službách a indikátora dôvery spotreby spotrebiteľov, je v podobe konjunkturálnych sáld zobrazený na obr. 1 až 6 v Prílohe.

³ Z pôvodných údajov vyplývalo, že reálny HDP vzrástol v 1. polroku 2018 medziročne o 3,9%.

⁴ Bolo to aj zásluhou spomalenia rastu ceny ropy *Brent* na svetovom trhu z 50% v 2. štvrťroku na cca 44% v 3. štvrťroku tohto roka (vždy v priemere).

Rast výkonnosti hospodárstva v 3. štvrťroku dobre korešpondoval s rastom agregátneho dopytu, pretože jeho úroveň na medziročnej báze stúpila o 4,7%. Avšak tvorba domácich zdrojov v hospodárstve sa v porovnaní agregátnym dopytom zvýšila viac ako proporcionálne. Dokumentuje to medziročný prírastok objemu celkovej produkcie, ktorý sa zvýšil z 3,9% v 1. polroku tohto roka na 7,7% v 3. štvrťroku (obr. 3). Rozhodujúci vplyv na zrýchlenie jej rastu mala medzispotreba, ktorej objem v 3. štvrťroku medziročne vzrástol o 10,0%, zatiaľ čo objem hrubej pridanej hodnoty stúpol o 4,5%. Treba dodať, že vysoké prírastky, ktoré medzispotreba zaznamenala v 2. a 3. štvrťroku tohto roka boli do značnej miery spôsobené základným efektom, keďže objem medzispotreby v rovnakom období minulého roka na medziročnej báze fakticky takmer stagnoval.

Obr. 3

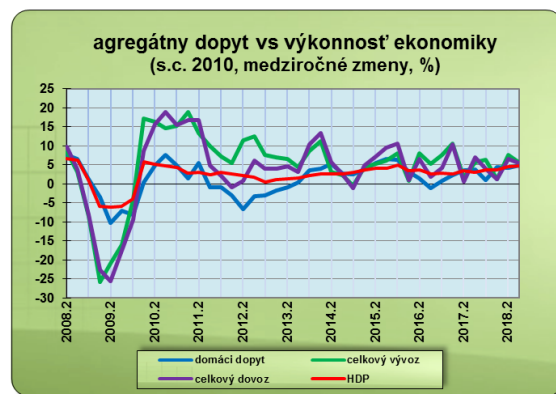


K rastu agregátneho dopytu prispel v súlade s očakávaním domáci aj vonkajší dopyt. Domáci dopyt bol medziročne vyšší o 3,8%, objem vývozu tovarov a služieb vzrástol o 5,6%⁵. Zatiaľ čo rast domáceho dopytu bol zhruba rovnaký ako v 1. a 2.

⁵ Agregátny dopyt bol v 3. štvrťroku tvorený z 50% domácim dopytom a z 50% vonkajším dopytom. Oproti 1. polroku 2018 sa podiel domáceho dopytu na agregátnom dopyte mierne zvýšil, čím sa podiel vonkajšieho dopytu na agregátnom dopyte naopak mierne znížil.

štvrťroku tohto roka, rast vonkajšieho dopytu sa oproti 2. štvrťroku spomalil (obr. 4). Bol to dôsledok spomalenia rastu dopytu z krajín EÚ-28, pretože dopyt z krajín mimo EÚ-28 naopak zosilnel (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

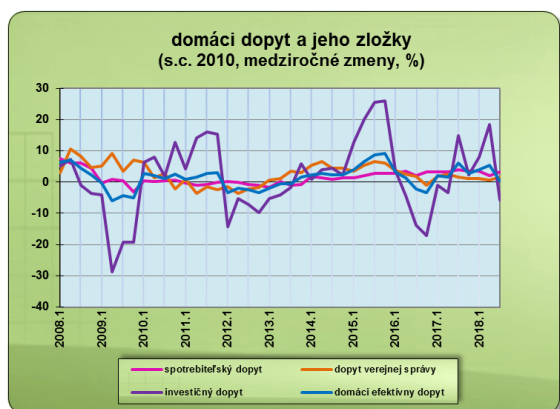
Obr. 4



Aj keď bol prírastok tvorby domácich zdrojov (celkovej produkcie) v 3. štvrťroku vyšší ako prírastok agregátneho dopytu, na úplné pokrytie jeho štruktúry (vecnej skladby) boli potrebné aj zdroje zo zahraničia. Kým v 1. polroku tohto roka si pokrytie rastu agregátneho dopytu vyžiadalo zvýšiť objem celkového dovozu medziročne o 3,8% (v priemere), v 3. štvrťroku jeho objem stúpol o 5,4% (obr. 4). Popri dovoze pre medzispotrebu (suroviny, ropa, zemný plyn) k tomu prispel aj dovoz dopravných prostriedkov (okrem osobných automobilov). Naopak, dovoz investičných tovarov v 3. štvrťroku medziročne poklesol takmer o 9% a zaznamenal teda ešte výraznejší útlm ako v 2. štvrťroku, kedy na medziročnej báze stagnoval (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*). Keďže relatívny prírastok objemu celkových zdrojov (domácich a dovezených) bol v 3. štvrťroku o 2,4 p. b. vyšší ako relatívny prírastok agregátneho dopytu, pomerne veľká časť zdrojov zostala v zásobách. Ich stav v bežných cenách sa totiž v 3. štvrťroku medziročne zvýšil o 1,511 mld. €, resp. 6,3% HDP v bežných cenách.

Uvedený prírastok stavu zásob v hospodárstve bol faktorom, ktorý významne prispel k tomu, že domáci dopyt vzrástol v 3. štvrťroku o 3,8%. Inak povedané, že jeho rast pokračoval takmer nezmeneným tempom ako v 1. a 2. štvrťroku tohto roka. Avšak tzv. domáci efektívny dopyt, ktorý je očistený o vplyv zmeny stavu zásob, vzrástol v 3. štvrťroku len o 0,5%. To znamená, že jeho rast sa výrazne spomalil, keďže v 1. polroku 2018 medziročne stúpol o 4,8% (v priemere). K rastu domáceho efektívneho dopytu v 3. štvrťroku prispela totiž len konečná spotreba domácností a konečná spotreba verejnej správy, pretože tvorba hrubého fixného kapitálu medziročne poklesla (obr. 5).

Obr. 5



Z údajov pred aj po revízii vyplýva, že konečná spotreba domácností (KSD - spotrebiteľský dopyt) v 1. polroku tohto roka rástla, ale pomalšie ako v rovnakom období vlani. Bol to dôsledok relatívne nízkeho rastu reálnych disponibilných príjmov obyvateľstva v 2. štvrťroku (o 2,8%), ktorý súvisel najmä s tým, bežné výdavky domácností vzrástli na medziročnej báze viac ako bežné príjmy domácností (o 7,4%, resp. o 6,2%). Objem KSD sa v 1. polroku 2018 zvýšil o 2,8% (v priemere), čo je prírastok o 0,5 p. b. menší ako v porovnateľnom období minulého roka. Rast objemu KSD bol aj v 3. štvrťroku relatívne nízky. Medziročne stúpol o 3,2%,

čo však dobre korešponduje s rastom reálnych disponibilných príjmov obyvateľstva o 3,0%. V porovnaní s rastom spotrebiteľského dopytu v 3. štvrťroku vlani je uvedený prírastok objemu KSD o 0,9 p. b. menší.

Pokiaľ ide o bežné príjmy domácností, dynamika ich rastu sa oproti minulému roku zrýchlila, k čomu prispel rast celkovej zamestnanosti i nominálnej mzdy na makroúrovni (viac v častiach *Zamestnanosť a nezamestnanosť v hospodárstve*, resp. *Nominálna a reálna mzda v hospodárstve*). Na tomto mieste je však potrebné uviesť, že rast tzv. reálnej mzdovej bázy bol aj v 3. štvrťroku podstatne vyšší ako rast spotrebiteľského dopytu (o 8,0%, resp. o 3,2%). Aj z údajov za 3. štvrťrok teda vyplýva, že sklon obyvateľstva k úsporám oproti minulému roku zosilnel. Nasvedčuje tomu tiež miera hrubých úspor obyvateľstva, ktorá v 3. štvrťroku medziročne stúpila o 0,3 p. b. a dosiahla 8,0%.

Konečná spotreba verejnej správy (KSVS - dopyt verejného sektora) vzrástla v 1. polroku tohto roka podľa revidovaných údajov medziročne reálne cca o 1%, v nominálnom vyjadrení o 5,4% (vždy v priemere za 1. a 2. štvrťrok). Vzhľadom na to, že v oboch prípadoch ide o prírastky menšie ako vyplývalo z údajov pred revíziou, možno zároveň konštatovať, že dopyt verejného sektora rástol v 1. polroku tohto roka pomalšie ako v rovnakom období minulého roka. K zrýchleniu jeho rastu nedošlo ani v 3. štvrťroku. KSVS totiž stúpila reálne o 1,6%, v nominálnom vyjadrení o 5,6%, čo sú prakticky rovnaké prírastky ako dosiahla v 3. štvrťroku 2017. Slabší rast dopytu verejného sektora má dopad aj produkciu verejného sektora, lebo dynamika jej rastu v bežných cenách sa oproti minulému roku spomalila. Výrazne sa totiž spomalil rast medzispotreby vo verejnom sektore (aj

vplyvom bázičného efektu), zatiaľ čo rast hrubej pridanej hodnoty v tomto sektore sa naopak zrýchlil. Prispeli k tomu najmä odmeny zamestnancov vo verejnom sektore, ktoré v 1.-3. štvrťroku tohto roka vzrástli medziročne takmer o 8%.

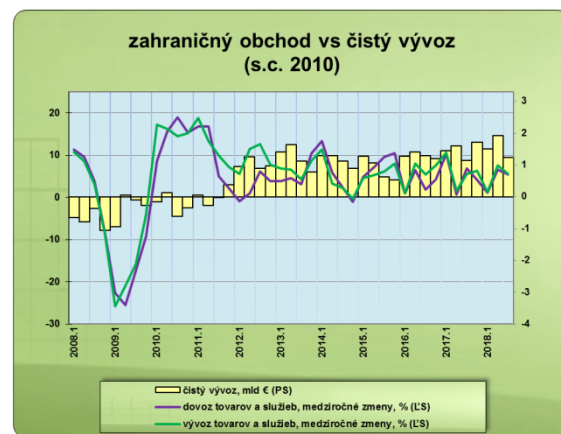
Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK - investičný dopyt) bola v 1. polroku tohto roka aj podľa revidovaných údajov najrýchlejšie rastúcou zložkou domáceho dopytu. Navyše, rast investičného dopytu sa oproti minulému roku výrazne zrýchlil, o čom svedčí dvojciferný prírastok objemu THFK o 16,5% pred revíziou, resp. o 13,3% po revízii (vždy v priemere za 1. a 2. štvrťrok 2018). V rozhodujúcej miere k tomu prispel investičný dopyt v oblasti budov a stavieb, ale významne vzrástol aj investičný dopyt, ktorý sa týka strojov a zariadení.

Napriek tomu sa všeobecne sa očakávalo, že v 3. štvrťroku sa rast investičného dopytu výrazne spomalí. Okrem vysokej bázy pre medziročné porovnávanie tomu nasvedčoval aj vyššie spomenutý pokles dovozu tovarov investičného charakteru, ktorý začal už máji tohto roka, pričom v priebehu 3. štvrťroka mal tendenciu prehlbovať sa. Investičný dopyt zaznamenal najmä vplyvom týchto dvoch faktorov v 3. štvrťroku na medziročnej báze reálny pokles o 5,7%, k čomu prispel pokles objemu THFK v oblasti budov a stavieb (o 8,9%) aj v oblasti strojov a zariadení (o 3,3%). Z hľadiska sektorovej štruktúry sa jedná o dôsledok poklesu investičného dopytu v nefinančných aj finančných korporáciách (o 7,5%, resp. o 32,5%). Naopak, vo verejnej správe zaznamenala THFK v bežných cenách aj 3. štvrťroku dvojciferný prírastok (o 14,9%), ale v sektore domácností vzrástla len o 1%, zatiaľ čo v 1. polroku 2018 stúpila o 6,3%.

Skutočnosť, že reálny HDP vzrástol v 3. štvrťroku relatívne viac ako domáci dopyt znamená, že k rastu výkonnosti

hospodárstva prispel okrem domáceho dopytu aj čistý vývoz (obr. 6). Tento model rastu HDP teda v praxi fungoval štvrtý štvrťrok po sebe. Základné predpoklady k tomu, aby sa udržal, vytvorila obchodná bilancia a bilancia služieb, ktoré dosiahli aj v 3. štvrťroku prebytky (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

Obr. 6



Agregátny dopyt aj výkonnosť hospodárstva vzrástli v 1.-3. štvrťroku tohto roka na medziročnej báze zhodne o 4,3%, pričom agregátny dopyt by mal podľa aktualizovaného odhadu dosiahnuť rovnaký prírastok aj celoročne (v priemere). Zrýchlenie rastu agregátneho dopytu teda neočakávame (oproti roku 2017), keďže vlni vzrástol tiež o 4,3% (oproti roku 2016). Rast domáceho dopytu by sa síce mal zrýchliť z 2,5% v roku 2017 na 3,5% v roku 2018, ale rast vonkajšieho dopytu by sa mal naopak spomaliť z 5,9% na 5,1%. Zdrojom zrýchlenia rastu domáceho dopytu by mala byť len tvorba hrubého kapitálu, pretože rast spotrebiteľského dopytu a dopytu verejného sektora sa oproti minulému roku s veľkou pravdepodobnosťou spomalí.

Napriek tomu, že k zrýchleniu rastu agregátneho dopytu oproti minulému roku zrejme nedôjde, výkonnosť hospodárstva s veľkou

pravdepodobnosťou vzrastie viac ako vlani. Podľa aktualizovaného odhadu by totiž mal reálny HDP celoročne vzrásť o 4,2%, čo je prírastok o 1 p. b. vyšší ako v roku 2017. Zrýchliť by sa mal aj rast úhrnnej hladiny cien v hospodárstve (meranej deflátorom HDP), a to z 1,2% v roku 2017 na 2,3% v roku 2018 (vždy v priemere). Súhrnne to teda znamená, že nominálny HDP by mal medziročne vzrásť o 6,5% a dosiahnuť 90,462 mld. €.

Pokiaľ ide o model rastu HDP, ukazuje sa, že v horizonte predikcie sa môže meniť. Zatiaľ čo vo 4. štvrtroku 2018 by mal k rastu HDP prispieť len domáci dopyt, pričom vplyv čistého vývozu by mal byť viac-menej neutrálny, v 1. štvrtroku 2019 by mali byť faktormi rastu HDP domáci dopyt aj čistý vývoz. Tento model by mal v podmienkach odhadovaného rastu agregátneho dopytu v 1. štvrtroku 2019 o 4,3% zvýšiť tvorbu reálneho HDP v tom istom štvrtroku medziročne o 4,1%. Vzhľadom na to, že úhrnná cenová hladina v hospodárstve by mala vzrásť o 2,2%, nominálny HDP by sa mal zvýšiť o 6,3% a dosiahnuť 21,741 mld. €.

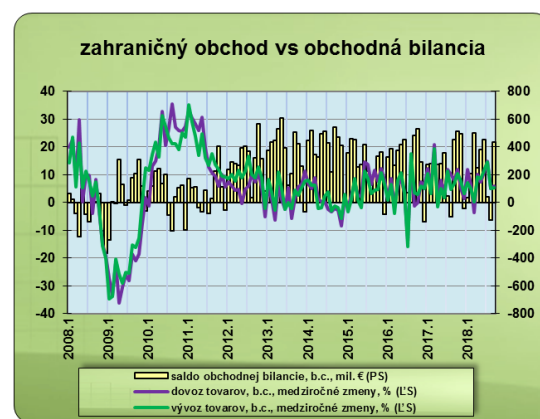
Aktualizované odhady rastu výkonnosti hospodárstva a vývoja úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve, uvedené vyššie, je potrebné vnímať v kontexte viacerých obojstranných rizík. Ich vplyv môže mať dopad na vývoj vonkajšieho aj domáceho dopytu (vrátane vývoja cien) v horizonte predikcie. Na základe aktuálneho vývoja predstihových indikátorov v relevantnom zahraničí i u nás doma možno usudzovať, že negatívne riziká prevažujú nad pozitívnymi⁶.

⁶ IES u nás zaznamenal pokles aj v októbri a novembri, v rozhodujúcej miere vplyvom poklesu dôvery v stavebníctve a službách. Jeho hodnota v novembri bola o 6,3 p. b. nižšia ako úroveň jeho dlhodobého priemeru (103,7).

3. ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE

Dynamika rastu vývozu aj dovozu tovaru v bežných cenách bola v 3. štvrtroku relatívne vysoká, ale oproti 2. štvrtroku sa mierne spomalila (obr. 7). Podľa predbežných údajov stúpol vývoz tovaru v 3. štvrtroku medziročne o 7,8%, dovoz tovaru o 8,3%⁷. Zatiaľ čo v júli dosiahli obidva tieto agregáty až dvojciferný medziročný prírastok (o 14,4%, resp. o 14,7%), v auguste a septembri boli ich relatívne prírastky zhruba o dve tretiny menšie. Uvedené spomalenie rastu vývozu tovarov treba síce vnímať najmä v kontexte zhoršujúceho sa ekonomického sentimentu a spomalenia ekonomického rastu v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí, ale do istej miery k nemu prispel aj bázický efekt. Na druhej strane, tlmiaci vplyv na spomalenie rastu vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách mal stále relatívne silný rast úhrnnej hladiny cien v rámci oboch agregátov - deflátor vývozu vzrástol v 3. štvrtroku na medziročnej báze o 1,8 % a deflátor dovozu o 2,3 %.

Obr. 7



⁷ Podľa údajov NBS vzrástol vývoz služieb v bežných cenách v 3. štvrtroku medziročne o 5,9%, dovoz služieb stúpol o 11,2%. Zatiaľ čo dynamika rastu vývozu služieb sa oproti 1. polroku tohto roka prakticky nezmenila, v prípade dovozu služieb bola takmer dvojnásobne vyššia.

Spomalenie dynamiky rastu vonkajšieho dopytu súviselo s oslabením dopytu z krajín EÚ-28, ktoré vyplýva z údajov o vývoze tovarov do tohto teritória v sezónne očistenej podobe. Jeho úroveň v 3. štvrťroku totiž poklesla o 1,4%, zatiaľ vývoz tovarov do krajín mimo EÚ-28 naopak vzrástol o 7,7% (vždy oproti 2. štvrťroku). Na druhej strane, spomalenie rastu dovozu tovarov v bežných cenách súviselo prakticky len s utlmením rastu dovozu tovarov z krajín EÚ-28. Zo sezónne očistených údajov totiž vyplýva, že dovoz tovarov z krajín EÚ-28 vzrástol v 3. štvrťroku len o 1,8%, zatiaľ čo v 2. štvrťroku to bolo o 5,3% (vždy oproti predchádzajúcemu štvrťroku).

Na základe údajov o komoditnej štruktúre vývozu tovarov v bežných cenách možno konštatovať, že vonkajší dopyt vzrástol aj v 3. štvrťroku relatívne najviac po nových osobných automobiloch. Zatiaľ čo vlani sa vývoz osobných automobilov zvýšil o 4,4% (oproti roku 2016), za 1.-3. štvrťrok tohto roka stúpol o vyše 26%, pričom v 3. štvrťroku to bolo o vyše 46%⁸. Dvojciferný prírastok zaznamenal aj vývoz palív a mazív (o 12%), ale vzrástol aj vývoz surovín (o 7,1%) a vývoz potravín (o 5,9%). Rast vonkajšieho dopytu však nebol plošný. Rozhodujúci vplyv na spomalenie jeho rastu ako celku pramenil z dopytu po investičných zariadeniach a spotrebnom tovare. Vývoz týchto komodít totiž v 3. štvrťroku na medziročnej báze poklesol (o 7,2%, resp. o 3,0%).

Spomalenie rastu dovozu tovarov je z vecnej stránky potrebné vnímať ako dôsledok zmien, ktoré v 3. štvrťroku nastali v dynamike rastu hlavných zložiek

agregátneho dopytu. Teda nielen zmien v raste vonkajšieho dopytu, ale aj jednotlivých zložiek domáceho dopytu, pretože dovoz tovarov sa v našich podmienkach významnou mierou podieľa na krytí agregátneho dopytu⁹. V tejto súvislosti možno konštatovať, že spomalenie rastu dovozu tovarov v 3. štvrťroku bolo nevyhnutným dôsledkom oslabenia rastu vonkajšieho dopytu aj domáceho efektívneho dopytu v tom istom období.

Z údajov o komoditnej štruktúre dovozu tovarov vyplýva, že k spomaleniu jeho rastu v 3. štvrťroku prispel relatívne najviac domáci dopyt po osobných automobiloch a tovaroch investičného charakteru. Dovozy týchto komodít totiž medziročne poklesol cca o 10%, resp. cca o 9%. Na druhej strane, vplyvom rastu spotrebiteľského dopytu stúpol dovoz spotrebného tovaru ako aj dovoz potravín (zhodne o 3,7%). Rast celkovej produkcie v hospodárstve v 3. štvrťroku viedol k rastu dovozu tovarov pre medzispotrebu, t.j. ropy (o vyše 41%), zemného plynu (cca o 20%) a surovín (cca o 7%).

Obchodná bilancia ako celok si zachovala prebytkový charakter aj v 3. štvrťroku tohto roka. Jej prebytok dosiahol podľa predbežných údajov 0,353 mld. € (1,5% HDP v bežných cenách), pričom na medziročnej báze sa mierne znížil. Kumulatívne za 1.-3. štvrťrok 2018 predstavoval 2,169 mld. € (3,2% HDP v bežných cenách) a medziročne vzrástol o 75 mil. €.

Prebytok obchodnej bilancie dlhodobo vzniká zásluhou vývozu osobných automobilov a spotrebnej elektroniky a tento trend pokračoval aj v 3. štvrťroku 2018. Štrukturálny prebytok v obchode

⁸ Vďaka vysokému rastu vývozu osobných automobilov dosiahol v 3. štvrťroku na medziročnej báze rast aj celkový vývoz tovarov v bežných cenách. Vývoz tovarov očistený o vplyv vývozu osobných automobilov totiž v 3. štvrťroku medziročne poklesol o 0,7%.

⁹ Zdroje z dovozu (tovary a služby spolu) pokryli v 3. štvrťroku cca 47% objemu agregátneho dopytu, domáce zdroje (reálny HDP) ho pokryli cca na 53%.

s osobnými automobilmi dosiahol 4,183 mld. € (17,6% HDP v b. c.), v obchodne so spotrebným tovarom činil 0,555 mld. € (2,3% HDP v b. c.). Zatiaľ čo v prípade osobných automobilov sa prebytok medziročne zvýšil (o 1,591 mld. €), v prípade spotrebného tovaru sa naopak znížil (o 0,164 mld. €). Vo všetkých ostatných kategóriách obchodu skončila obchodná bilancia v 3. štvrťroku so schodkom, pričom najvyšší vznikol v obchode s minerálnymi palivami a mazivami (-1,090 mld. €), naopak najnižší v obchode s potravinami (-0,314 mld. €). Kým prvý z nich na medziročnej báze vzrástol takmer dvojnásobne (aj vplyvom rastu cien ropy na svetovom trhu), druhý sa nezmenil.

Odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách v horizonte krátkodobej predikcie reflektuje okrem ich skutočného vývoja v 1.-3. štvrťroku 2018 aj tendencie vývoja sezónne očistených nových objednávok pre priemysel zo zahraničia a tuzemska v 3. štvrťroku tohto roka. Kým zo zahraničia sa ich rast spomalil z 5,4 % v 2. štvrťroku na 2,3% v 3. štvrťroku, z tuzemska sa ich rast v tom istom období naopak zrýchlil zo 4 % na 10% (vždy oproti predchádzajúcemu štvrťroku). K spomaleniu rastu nových objednávok zo zahraničia prispeli najmä nové objednávky z krajín eurozóny, ktorých rast sa v rovnakom období spomalil z 8,1% na 3,6% (vždy oproti predchádzajúcemu štvrťroku).

Na základe uvedených informácií predpokladáme, že rast vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách bude v horizonte krátkodobej predikcie pokračovať. Očakávame, že dynamika rastu vývozu a dovozu tovarov sa nebude príliš vysoká. Nedá sa však vylúčiť, že vo 4. štvrťroku sa na medziročnej báze spomalí, a to aj napriek tomu, že k ich rastu by mal

prispievať aj pokračujúci rast cien vývozu a dovozu.

Pokiaľ ide o výsledok obchodnej bilancie, predpokladáme, že aj v horizonte krátkodobej predikcie zostane prebytková. Podľa aktualizovaného odhadu by mal prebytok obchodnej bilancie za celý rok 2018 dosiahnuť 2,8-3,0 mld. € (3,2% z odhadu HDP v bežných cenách). Na rozdiel od odhadu spred troch mesiacov sa teda ukazuje, že na medziročnej báze nevzrastie, ale poklesne (cca o 0,1 mld. €). Predpokladáme, že obchodná bilancia bude generovať prebytky aj v budúcom roku. Odhadujeme, že jej prebytok v 1. štvrťroku 2019 dosiahne cca 0,8 mld. € (3,7% z odhadu HDP v bežných cenách) a na medziročnej báze sa nezmení.

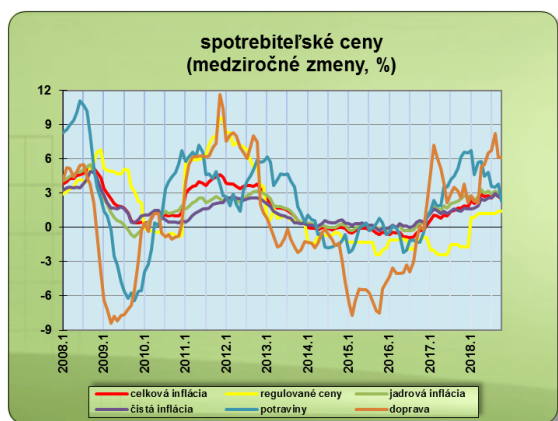
Uvedený odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov a tým aj výsledku obchodnej bilancie je nevyhnutné chápať v kontexte viacerých rizík prevažne negatívneho charakteru. Hlavným negatívnym rizikom zostávajú aj naďalej čoraz väčšie geopolitické neistoty (v dôsledku eskalácie konfliktu na Ukrajine, ďalších protekcionistických opatrení v medzinárodnom obchode, schválenia brexitu zo strany Veľkej Británie, silnejúceho euroskepticizmu v rámci krajín EÚ, ai.). Medzi negatívne riziká možno zaradiť aj najnovší vývoj predstihových indikátorov v Nemecku (Ifo, ZEW, PMI) a eurozóne. Za obojstranné riziká možno označiť vývoj cien ropy. Hlavným pozitívnym rizikom je začiatok výroby automobilky JLR v októbri tohto roka.

4. SPOTREBITEĽSKÉ CENY

Tlak na rast spotrebiteľských cien síce v 3. štvrťroku pokračoval, bol však omnoho slabší ako v 1. aj 2. štvrťroku tohto roka. V júli až septembri totiž úhrnná hladina spotrebiteľských cien stúpila na medzimesačnej báze kumulatívne len o 0,2%, zatiaľ čo v januári až marci to bolo

o 1,2% a v apríli až máji o 0,7%. Bázický index spotrebiteľských cien tovarov a služieb (CPI, december 2000=100) vplyvom tlaku na rast cien vzrástol zo 169,2 v júni na 169,5 v septembri, ale medziročná miera celkovej inflácie v rovnakom období klesla z 2,8% na 2,7% (obr. 8). Jej priemerná úroveň v 3. štvrťroku 2018 dosiahla 2,7%, čo znamená, že bola o 1,2 p. b. vyššia ako v 3. štvrťroku 2017. Oproti 2. štvrťroku tohto roka však bola naopak o 0,1 p. b. nižšia (vždy v priemere).

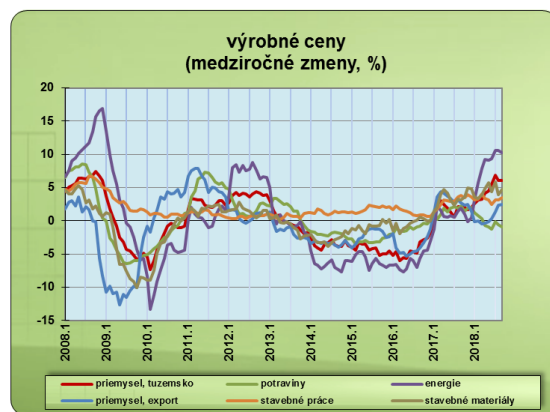
Obr. 8



K poklesu celkovej inflácie došlo výlučne vplyvom tých cien, ktoré ovplyvňujú jadrovú infláciu, pretože rast regulovaných cien sa aj v 3. štvrťroku tohto roka mierne zrýchlil. Jadrová inflácia totiž poklesla z 3,2% v 2. štvrťroku na 3,0% v 3. štvrťroku, o čo sa v rozhodujúcej miere zaslúžil miernejší rast cien potravín - kým v 2. štvrťroku boli medziročne vyššie o 5,5%, v 3. štvrťroku o 4,0% (vždy v priemere). Čistá inflácia, ktorá - na rozdiel od jadrovej inflácie - vplyv vývoja cien potravín nezohľadňuje, v rovnakom období naopak stúpala z 2,5% na 2,8%, k čomu prispelo najmä zrýchlenie rastu cien v doprave z 5,7% na 7,0%. Zrýchlenie ich rastu ide hlavne na vrub cien pohonných hmôt, ktorých rast sa v rovnakom období výrazne zrýchlil z 9,9% na 13,4% (vždy v priemere).

Zdrojom rastu čistej inflácie boli - podobne ako v 1. polroku tohto roka - nákladové i dopytové faktory. Pokiaľ ide o nákladové faktory, primárne ide o dopad rastúcich cien dovozu tovarov a služieb na ceny výrobcov v odvetviach priemyslu. Rast cien dovozu sa síce mierne spomalil, ale rast cien výrobcov v priemysle pre tuzemsko sa naopak zrýchlil. Index cien priemyselných výrobcov pre tuzemsko (PPI), teda ukazovateľ vyjadrujúci súhrnný vplyv nákladových faktorov prameniaci v priemysle, vzrástol v 3. štvrťroku medziročne o 6,4%, zatiaľ čo v 1. polroku tohto roka stúpil o 3,9% (vždy v priemere). Z obr. 9 vyplýva, že rozhodujúci vplyv na zrýchlenie dynamiky rastu PPI mali ceny výrobcov energií, ktoré boli v 3. štvrťroku medziročne vyššie o 10,5%, pričom ceny v spracovateľskom priemysle stúpili o 4,5% (vždy v priemere).

Obr. 9



Dopytové faktory mali na rast čistej, jadrovej a celkovej inflácie v 3. štvrťroku tiež silnejší vplyv ako v 1. polroku tohto roka. Zrýchlil sa nielen rast cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt), ale aj rast cien trhových služieb. Zatiaľ čo v prípade cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) ide o zrýchlenie rastu z 1,2% v 1. polroku na 1,5% v 3. štvrťroku, v prípade cien trhových služieb z 2,9% na 3,2% (vždy v priemere za dané obdobie).

V októbri sa rast cien výrobcov v priemysle pre tuzemsko výrazne zrýchlil. Oproti septembru stúpili o 1,3%, k čomu prispeli hlavne ceny výrobcov v spracovateľskom priemysle, ktoré vzrástli o 2,1% (v priemere). Rozhodujúci vplyv na ich rast mali ceny výrobcov dopravných prostriedkov, ktoré medzimesačne vzrástli o 4,9%. Rast indexu PPI pre tuzemsko sa na medziročnej báze zrýchlil zo 6,1% v septembri na 7,2% v októbri. Ide o najrýchlejší rast cien výrobcov v priemysle od októbra 2008, teda za posledných 10 rokov. Kým vlani tieto ceny vzrástli v priemere o 1,9% (oproti roku 2016), za prvých desať mesiacov tohto roka stúpili na medziročnej báze v priemere o 4,9%. Zrýchlenie dynamiky ich rastu súvisí v rozhodujúcej miere s cenami výrobcov energií, ktoré sa v rovnakom období tohto roka zvýšili v priemere o 8,5%.

Tlak na rast spotrebiteľských cien zo strany nákladových faktorov sa teda oproti septembru zvýšil, ale vplyv dopytových faktorov sa výraznejšie nezmenil. V dôsledku toho zaznamenala úhrnná hladina spotrebiteľských cien len minimálny posun smerom nahor, keďže oproti septembru stúpila iba o 0,1%. Vo väčšine kategórií klasifikácie COICOP ceny na medzimesačnej báze síce mierne stúpili, ale potraviny a doprava naopak zlacneli (o 0,3%, resp. o 0,4%). V konečnom dôsledku sa medziročná miera celkovej inflácie znížila z 2,7% v septembri na 2,5% v októbri, čo súviselo s poklesom jadrovej inflácie v tom istom období z 3,0% na 2,7%. Čistá inflácia sa však oproti septembru, kedy predstavovala 2,7%, nezmenila.

Predpokladáme, že v posledných dvoch mesiacoch tohto roka tlak na rast úhrnnej cenovej hladiny na spotrebiteľskom trhu zosilnie. Zo strany nákladových faktorov tomu nasvedčuje nielen zrýchlenie rastu

cien výrobcov v priemysle v októbri, ale aj výsledky KSP za november. Podľa nich je rast výrobných cien v najbližšom období veľmi pravdepodobný vo všetkých štyroch odvetviach (obr. 7 v Prílohe). Zdrojom tlaku na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien by však mal byť aj relatívne silný rast spotrebiteľského dopytu, ktorý očakávame v závere roka. Navyše, v decembri budú intenzitu tlaku zvyšovať aj regulované ceny plynu pre domácnosti, ktoré na základe rozhodnutia ÚRSO vzrastú.

Na základe uvedených predpokladov sa domnievame, že pokles, ktorý medziročná miera celkovej inflácie zaznamenala v septembri a októbri, nebude pokračovať. Podľa aktualizovaného odhadu by totiž v novembri mala zotrvať na októbrovej úrovni (2,5%) a v decembri vzrásť na 2,7%, pričom priemerná miera celkovej inflácie by mala v tomto roku dosiahnuť 2,6%. Zatiaľ čo odhad koncoročnej miery celkovej inflácie v tomto roku zvyšujeme o 0,2 p. b., odhad priemernej inflácie zostal bez zmeny (oproti odhadu pred troch mesiacov). Uvedené odhady celkovej inflácie je potrebné vnímať v kontexte viacerých obojstranných rizík (cena ropy, ceny dovozu, kurz eura k USD, ceny potravín).

Očakávame, že dopytové a nákladové faktory budú generovať tlak na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien aj od začiatku budúceho roka. K jeho intenzite budú od januára 2019 prispievať aj regulované ceny pre domácnosti, ktoré sa zvýšia¹⁰. V tomto kontexte možno predpokladať, že rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien sa na začiatku

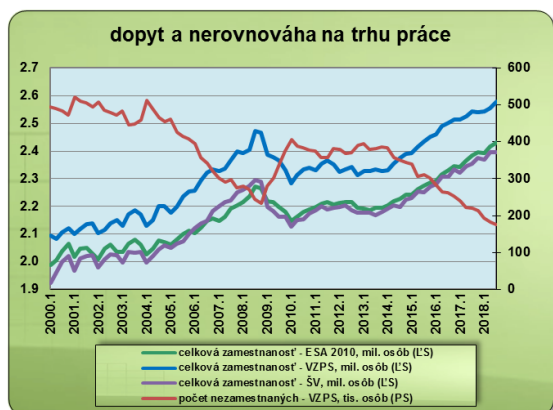
¹⁰ ÚRSO v dôsledku rastu cien komodít na svetovom trhu rozhodol, že od 1. januára 2019 vzrastie cena elektrickej energie pre domácnosti medziročne o 5,66%, cena plynu o 5,67% a cena tepla o 4,70% (vždy v priemere). Vodné a stočné sa zvýši v priemere o 1,70%.

budúceho roka zrýchli. Odhadujeme, že celková inflácia stúpne v marci 2019 na 2,8% a jej priemerná úroveň v 1. štvrtroku 2019 dosiahne 2,7%. Tieto odhady inflácie je potrebné vnímať tiež v kontexte všetkých vyššie uvedených obojstranných rizík, ku ktorým môže pribudnúť vplyv špeciálneho odvodu pre obchodné reťazce, ak bude v parlamente schválený.

5.ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE

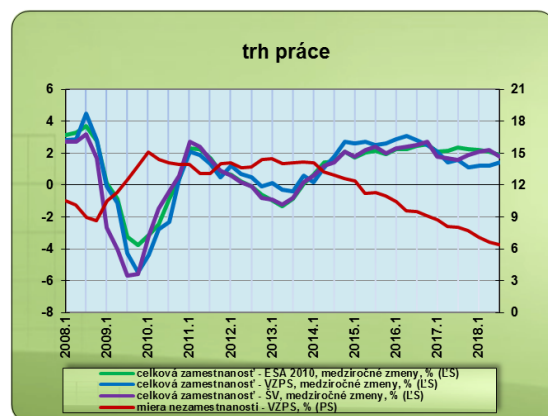
Veľmi pozitívny vývoj na trhu práce, ktorý je sprievodným javom vývoja slovenskej ekonomiky už viac ako štyri roky (od 2. štvrtroka 2014), pokračoval aj v 3. štvrtroku 2018. Prispel k tomu hlavne rast výkonnosti hospodárstva, ktorý bol - tak ako v 2. štvrtroku - vyšší ako je jeho dlhodobý priemerný medziročný rast (3,9% za roky 1996-2017). V dôsledku toho dopyt na trhu práce vzrástol nielen na medziročnej báze, ale aj oproti 2. štvrtroku tohto roka, o čom svedčia údaje o celkovej zamestnanosti v metodike ESA 2010. Jej úroveň stúpila medziročne o 1,9% (cca o 46 tisíc osôb), resp. o 0,4% po sezónnej úprave oproti 2. štvrtroku 2018 a dosiahla novú historicky najvyššiu úroveň. V súvislosti s tým nerovnováha medzi dopytom a ponukou na trhu práce klesla na nové historické minimum (obr. 10).

Obr. 10



Vysoký rast dopytu na trhu práce v 3. štvrtroku potvrdzujú aj údaje o vývoji celkovej zamestnanosti v hospodárstve zistené metodikou štatistického výkazníctva (ŠV) a VZPS. Podľa ŠV sa celkový počet zamestnaných osôb v hospodárstve zvýšil o 1,8% (cca o 41,5 tisíc osôb), podľa VZPS stúpol o 1,4% (cca o 36 tisíc osôb). Spoločným znakom vývoja celkovej zamestnanosti v 3. štvrtroku, ktorý je dôležitý najmä z hľadiska odhadu jej ďalšieho vývoja, je však skutočnosť, že rast celkovej zamestnanosti sa na medziročnej báze spomalil podľa všetkých troch uvedených metodík (obr. 11). Teda nielen v metodike VZPS, podľa ktorej sa jej rast na medziročnej báze spomalil už aj v 1. a 2. štvrtroku tohto roka.

Obr. 11



Spomaľovanie dynamiky rastu celkovej zamestnanosti v metodike VZPS je výsledkom pôsobenia viacerých faktorov. Jedná sa o vplyv poklesu počtu osôb krátkodobo migrujúcich za prácou do zahraničia (s pobytom do 1 roka), ako aj o vplyv poklesu počtu osôb na aktívnych prácach¹¹. Okrem toho, od 3. štvrtroka 2017 sa spomaľuje aj rast počtu

¹¹ Počet osôb na aktívnych prácach, ktorý sa podľa metodiky VZPS započítava do celkového počtu zamestnaných v hospodárstve, klesá už od začiatku minulého roka. Do aktívnych prác bolo v 3. štvrtroku 2018 zapojených zhruba 45 tisíc osôb (v priemere), t.j. zhruba o 20 tisíc osôb menej ako v 3. štvrtroku 2017.

pracujúcich v SR na základe domáceho konceptu (podľa VZPS) a tento trend pokračoval aj v 3. štvrtroku tohto roka. Pokiaľ ide o krátkodobú migráciu za prácou do zahraničia, počet osôb v tejto kategórii sa v 3. štvrtroku 2018 medziročne znížil o 2,4% (cca o 3,5 tisíc osôb) a dosiahol zhruba 139 tisíc (v priemere).

Rast celkovej zamestnanosti v hospodárstve bol aj v 3. štvrtroku sprevádzaný poklesom nezamestnanosti, ktorého dynamika sa veľmi mierne zrýchlila. Podľa metodiky VZPS klesol počet nezamestnaných v 3. štvrtroku medziročne cca o 45 tisíc a predstavoval cca 175 tisíc osôb (v priemere). Miera nezamestnanosti sa tým medziročne znížila o 1,6 p. b. a dosiahla 6,4% (podľa VZPS; v priemere), čo je jej nové historické minimum.

K rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve prispel aj v 3. štvrtroku relatívne viac súkromný sektor, v ktorom zamestnanosť vzrástla o 1,9%, zatiaľ čo vo verejnom sektore stúpila o 1,3%. Inak povedané, z cca 42 tisíc nových pracovných miest, ktoré v 3. štvrtroku pribudli na medziročnej báze v celom hospodárstve (podľa ŠV), vzniklo cca 36 tisíc v súkromnom sektore (z toho cca 14 tisíc v priemysle), zostávajúci viac ako 6 tisíc nových pracovných miest vytvoril verejný sektor. Vo verejnom sektore sa rast zamestnanosti na medziročnej báze zrýchlil (o 0,5 p. b.), v súkromnom sektore sa jej rast naopak spomalil (o 0,4 p. b.).

Celkovú zamestnanosť v súkromnom sektore a jej vývojové tendencie determinuje rozhodujúcim spôsobom zamestnanosť v priemysle, pretože je to odvetvie, v ktorom je počet zamestnancov absolútne najvyšší. Zamestnanosť v tomto odvetví vzrástla v 3. štvrtroku medziročne o 2,6% a dosiahla zhruba 560,5 tisíc osôb (v priemere), čo predstavuje cca 29% z

celkovej zamestnanosti v súkromnom sektore, alebo cca 23% z celkovej zamestnanosti v hospodárstve. Na medziročnej báze sa rast zamestnanosti v priemysle od začiatku roka spomaľuje a tento trend pokračoval aj v 3. štvrtroku¹². Rast zamestnanosti sa však spomalil vo väčšine odvetví súkromného sektora, vrátane stavebníctva, obchodu, dopravy a skladovania. V poľnohospodárstve a vo finančných a poisťovacích službách pokračoval trend poklesu zamestnanosti, ktorý v nich na medziročnej báze začal v roku 2016, resp. v roku 2017.

Na rozdiel od súkromného sektora bol vo verejnom sektore rast zamestnanosti aj v 3. štvrtroku plošný a zrýchlil sa vo všetkých troch odvetviach. Relatívne najviac sa počet nových pracovných miest zvýšil v odvetví vzdelávania, kde sa zamestnanosť v 3. štvrtroku zvýšila o 1,7%. V ďalších dvoch odvetviach verejného sektora, teda v odvetví zdravotníctva a vo verejnej správe a obrane, bol zaznamenaný rast zamestnanosti o 1,1% resp. o 1,2%.

Očakávame, že pozitívny vývoj na trhu práce bude pokračovať aj v horizonte krátkodobej predikcie, k čomu vytvára základné predpoklady relatívne vysoký rast výkonnosti hospodárstva, ktorý odhadujeme pre horizont predikcie. Zároveň sa však domnievame, že spomalenie rastu dopytu na trhu práce, zaznamenané v 3. štvrtroku, nebolo

¹² Priemysel je jedno z odvetví, v ktorých zamestnanosť ešte nedosiahla úroveň z roku 2008, t.j. stav tesne pred krízou. Voči jej priemernej úrovni v roku 2008 bola v 3. štvrtroku 2018 nižšia cca o 25 tisíc osôb. Z tohto pohľadu bola zamestnanosť v 3. štvrtroku tohto roka nižšia aj v poľnohospodárstve (cca o 20 tisíc osôb) a stavebníctve (cca o 10 tisíc osôb). Avšak zamestnanosť v celom súkromnom sektore bola napriek tomu v 3. štvrtroku 2018 cca o 90 tisíc osôb vyššia ako tesne pred krízou. Je to dôsledok rastu zamestnanosti v odvetviach služieb.

prechodným javom, ale začiatkom trendu, ktorý by mal v horizonte predikcie pokračovať.

Nasvedčujú tomu viaceré relevantné údaje. Napríklad z výsledkov KSP za október a november vyplýva, že dopyt po práci by mal v najbližších troch mesiacoch zosilnieť len v obchode, kým v priemysle, stavebníctve a službách je pravdepodobnejšie skôr to, že zoslabne (obr. 8 v Prílohe). Ďalej o tom svedčia údaje o počte voľných pracovných miest, ktorý aj v 3. štvrtroku síce medziročne vzrástol (o 21,3% podľa údajov ÚPSVaR, resp. o 10,8% podľa ŠV), ale oproti 1. polroku tohto roka ide o prírastky o viac ako polovicu nižšie. V dôsledku toho priemerný počet voľných pracovných miest, ktorý dosiahol v 3. štvrtroku cca 83 tisíc (podľa ÚPSVaR), resp. cca 24 tisíc (podľa ŠV), vzrástol oproti 2. štvrtroku len minimálne (o 1,5 tisíc), resp. vôbec¹³. Nepriamo tomu nasvedčuje skutočnosť, že kým v 1. polroku tohto roka sa dynamika poklesu počtu evidovaných nezamestnaných osôb na medziročnej báze ešte zrýchlila, v 3. štvrtroku sa naopak výrazne spomalila¹⁴.

¹³ Z údajov ÚPSVaR za október vyplýva, že z necelých 83 tisíc voľných pracovných miest bolo zhruba 58 tisíc na západnom Slovensku, približne 14 tisíc na strednom Slovensku a cca 11 tisíc na východnom Slovensku. Z hľadiska počtu voľných pracovných miest, ktoré pripadajú na jedného nezamestnaného, je situácia stále najlepšia v Bratislavskom a Trnavskom kraji, v ktorých počet voľných pracovných miest prevyšuje počet uchádzačov o zamestnanie. Bratislavský kraj prekročil v októbri hranicu dvoch voľných pracovných miest na jedného nezamestnaného. Trenčiansky kraj má aktuálne veľmi blízko k pomeru 1:1. V ostatných krajoch SR je situácia opačná, teda počet uchádzačov o zamestnanie prevyšuje počet voľných pracovných miest.

¹⁴ Okrem spomalenia rastu dopytu na trhu práce k tomu prispel aj zvyšujúci sa počet cudzincov, ktorí pomáhajú kryť dopyt na tomto trhu. Podľa údajov ÚPSVaR bolo u nás v októbri tohto roka

Vzhľadom na to, že náš odhad rastu celkovej zamestnanosti v 3. štvrtroku spred troch mesiacov sa viac-menej zhodoval s jej skutočným rastom, aktualizovaný odhad jej rastu v roku 2018 sa oproti predchádzajúcemu zmenil minimálne. Odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve v tomto roku medziročne vzrastie o 1,9% podľa ŠV, resp. o 1,3% podľa VZPS. V metodike ŠV to predstavuje prírastok cca 45,5 tisíc nových pracovných miest, v metodike VZPS cca 32,5 tisíc nových pracovných miest (vždy v priemere). V súvislosti s tým by mal počet nezamestnaných podľa aktualizovaného odhadu medziročne klesnúť cca o 43,5 tisíc osôb a dosiahnuť zhruba 180,5 tisíc osôb. V dôsledku toho by mala miera nezamestnanosti v roku 2018 medziročne klesnúť o 1,5 p. b. na 6,6% (podľa VZPS; vždy v priemere). Rovnaký pokles počtu nezamestnaných i miery nezamestnanosti v tomto roku sme odhadovali aj pred troma mesiacmi.

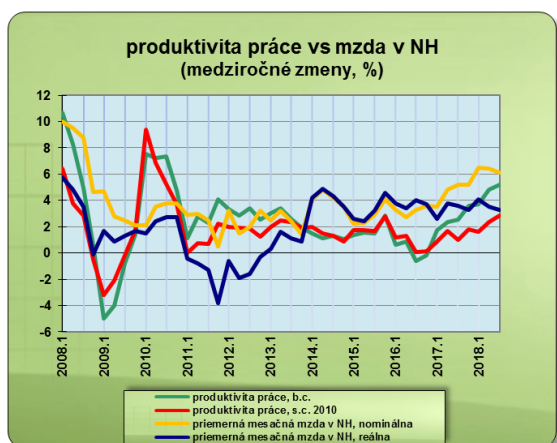
Priaznivý vývoj na trhu práce by mal pokračovať aj na začiatku budúceho roka. Relatívne vysoký rast výkonnosti hospodárstva, ktorý odhadujeme v 1. štvrtroku 2019, vytvára základné predpoklady pre rast celkovej zamestnanosti. Trend spomaľovania jej rastu by však mal pokračovať. Odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve vzrastie v 1. štvrtroku 2019 medziročne o 1,6% podľa ŠV, resp. o 1,0% podľa VZPS. V súvislosti s tým by mal počet nezamestnaných klesnúť cca na 170,5 tisíc osôb, pričom miera nezamestnanosti by mala sa medziročne znížiť o 0,9 p. b. na 6,2% (podľa VZPS; vždy v priemere).

zamestnaných cca 33,7 tisíc osôb z EÚ/EHP a ďalších viac ako 31,5 tisíc osôb z tretích krajín. V prvom prípade ich počet medziročne stúpol cca o 6 tisíc osôb, v druhom prípade cca o 11,5 tisíc osôb.

6. NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE

Predpoklad, na ktorom sme založili odhad ďalšieho rastu miezd na makroúrovni pred tromi mesiacmi, sa ukázal ako správny. V súlade s ním sa totiž predstih rastu miezd voči rastu súhrnnej produktivity práce udržal aj v 3. štvrťroku, ale jeho veľkosť, ktorú dosiahol v 2. štvrťroku tohto roka, sa nezväčšila (obr. 12). Naopak, vďaka tomu, že rast súhrnnej produktivity práce v bežných cenách sa v 3. štvrťroku na medziročnej báze zdvojnásobil, zaostávanie jej rastu za rastom priemernej mesačnej nominálnej mzdy na makroúrovni sa oproti 2. štvrťroku tohto roka výrazne zmenšilo.

Obr. 12



Súhrnná produktivita práce v bežných cenách vzrástla v 3. štvrťroku o 5,2%. Zrýchlenie jej rastu bolo z väčšej časti dôsledkom rastu súhrnnej produktivity práce v stálych cenách, ktorá sa medziročne zvýšila o 2,8%, ale prispel k nemu aj vzostup úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve. Na druhej strane, priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve stúpila v 3. štvrťroku medziročne o 6,1% a dosiahla 992 €. Zatiaľ čo rast nominálnej mzdy v hospodárstve sa zrýchlil, rast reálnej mzdy sa naopak mierne spomalil.

K zrýchleniu rastu priemernej mesačnej nominálnej mzdy v 3. štvrťroku prispel

súkromný sektor aj verejný sektor, ale vplyv súkromného sektora bol relatívne silnejší. V súkromnom sektore jej úroveň vzrástla o 6,2% a dosiahla 982 €, vo verejnom sektore stúpila o 5,8% a činila 1033 €. Priemerná mesačná nominálna mzda vo verejnom sektore v absolútnom vyjadrení prevyšuje úroveň priemernej mzdy v súkromnom sektore od 2. štvrťroka 2012.

V súkromnom sektore sa na zrýchlení rastu nominálnej mzdy v 3. štvrťroku podieľali všetky odvetvia. V priemysle sa jej úroveň zvýšila o 7,7% a dosiahla 1099 €. Prispelo k tomu hlavne odvetvie dodávky elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu, v ktorom nominálna mzda stúpila o 17,8% a dosiahla 1837 €, čo predstavuje takmer dvojnásobok priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve. Porovnateľnú úroveň nominálnej mzdy ako toto odvetvie priemyslu dosiahli v 3. štvrťroku ešte dve odvetvia, menovite informácie a komunikácia a finančné a poisťovacie činnosti. V prvom z nich nominálna mzda medziročne vzrástla o 9,3% na 1782 €, v druhom o 5,3% na 1677 €. Relatívne najnižší rast nominálnej mzdy bol v 3. štvrťroku zaznamenaný v činnostiach v oblasti nehnuteľností (o 4,6%) a v ubytovacích a stravovacích službách (o 3,8%).

Vo verejnom sektore, v ktorom nominálna mzda vzrástla v 1. polroku 2018 relatívne viac ako v súkromnom sektore (o 7,6%, resp. o 6,1%), sa dynamika jej rastu v 3. štvrťroku spomalila. Bol to dôsledok výrazného spomalenia rastu nominálnej mzdy vo verejnej správe a obrane (z 10,1% v 1. polroku 2018 na 4,6% v 3. štvrťroku) a v odvetví vzdelávania (zo 6,3% na 4,9%), pretože v zdravotníctve sa rast nominálnej mzdy v tom istom období naopak zrýchlil (z 5,9% na 7,9%). V zdravotníctve jej úroveň dosiahla v 3. štvrťroku 1005 €, vo

vzdelávaní 877 € a vo verejnej správe a obrane 1238 €.

Z výsledkov aktualizovanej predikcie implicitne vyplýva, že výkonnosť hospodárstva sa bude v horizonte predikcie zvyšovať zásluhou rastu súhrnnej produktivity práce v stálych i bežných cenách. Rast nominálnej a reálnej mzdy na makroúrovni však bude aj v horizonte predikcie s veľkou pravdepodobnosťou vyšší ako rast súhrnnej produktivity práce. Nesúlad medzi rastom miezd a rastom súhrnnej produktivity práce, ktorý bol zaznamenaný v 3. štvrťroku tohto roka, sa teda udrží, ale nedá sa vylúčiť, že jeho veľkosť môže tiež vzrásť.

Aktualizovaný odhad vývoja priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve v tomto roku sme korigovali mierne smerom nadol, pretože zrýchlenie jej rastu bolo v 3. štvrťroku menšie ako sme predpokladali pred tromi mesiacmi. Priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve by mala vzrásť oproti minulému roku o 6,3% a mala by dosiahnuť 1014 €. Vzhľadom na priemernú mieru inflácie, ktorú odhadujeme pre

tento rok (2,6%), by mala reálna mzda v hospodárstve v tomto roku vzrásť o 3,7% (vždy v priemere).

Odhad vývoja priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve na začiatku budúceho roka prihliada na rast minimálnej mzdy, ktorá sa od 1. januára 2019 zvyšuje na 520 €. Okrem toho, nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily bude naďalej generovať tlak na rast miezd, a to najmä v súkromnom sektore. Pokiaľ ide verejný sektor, platové tarify štátnych zamestnancov a zamestnancov pri výkone vo verejnom záujme sa od 1. januára 2019 zvýšia o 10%. Na základe uvedených úprav a predpokladov odhadujeme, že nominálna mzda v hospodárstve vzrastie v 1. štvrťroku 2019 o 6,3% a dosiahne 1015 €, čo vzhľadom na očakávanú priemernú infláciu (2,7%) v tom istom období znamená, že reálna mzda v hospodárstve stúpne o 3,6%.

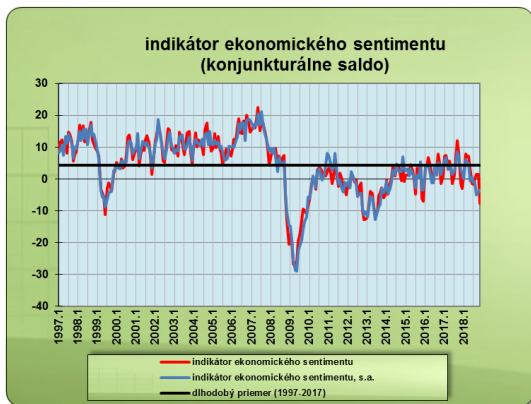
Kontakt:

Ján Haluška // haluska@infostat.sk
Andrej Hamara // hamara@infostat.sk
Branislav Pristáč // pristac@infostat.sk

7. PRÍLOHA

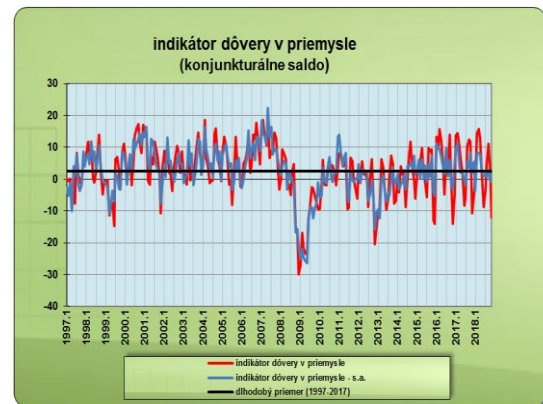
Vývoj kľúčových ukazovateľov konjunkturálnych prieskumov a spotrebiteľského barometra

Obr. 1



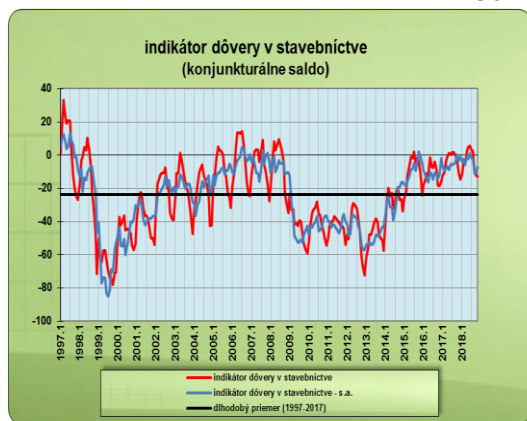
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 2



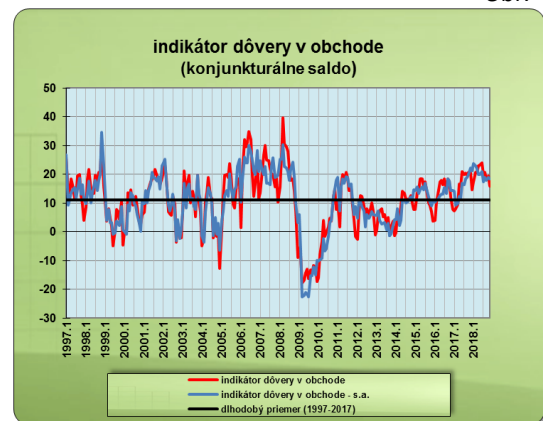
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 3



Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 4



Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 5



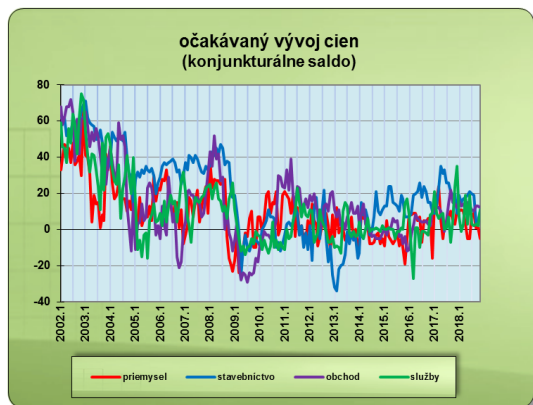
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 6



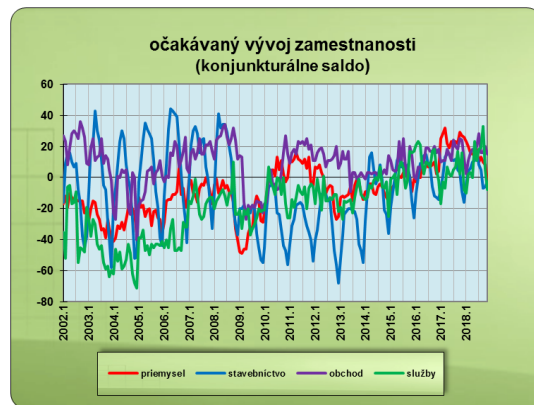
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 7



Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 8



Zdroj: ŠÚ SR

**Aktualizovaná predikcia vývoja vybraných ukazovateľov na rok 2018
a predikcia na 1. štvrťrok 2019**

Ukazovateľ	1. - 3. štvrťrok 2018		Predikcia - INFOSTAT			
	absolútne	index	rok 2018		1. štvrťrok 2019	
		<u>1.-3.Q 2018</u> 1.-3.Q 2017	absolútne	index <u>2018</u> 2017	absolútne	index <u>1.Q 2019</u> 1.Q 2018
Hrubý domáci produkt (mld €) ¹⁾	66.8771	104.3	90.4618	104.2	21.7411	104.1
Výberové zisťovanie pracovných síl						
pracujúci (tis. osôb)	2 559.2	101.3	2 563.1	101.3	2 568.0	101.0
miera nezamestnanosti (%) ²⁾	6.7	x	6.6	x	6.2	x
počet nezamestnaných (tis. osôb)	183.6	80.6	180.5	80.6	170.4	87.8
Priemerný počet zamestnaných osôb v hospodárstve (tis. osôb)	2 386.4	102.0	2 394.5	101.9	2 407.3	101.6
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva (€)	984	106.4	1 014	106.3	1 015	106.3
Index reálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva	x	103.7	x	103.7	x	103.6
Miera inflácie (%)						
posledný mesiac obdobia	x	2.7 ³⁾	x	2.7 ⁴⁾	x	2.8 ⁵⁾
v priemere za obdobie	x	2.7 ⁶⁾	x	2.6 ⁷⁾	x	2.7 ⁸⁾

¹⁾ metóda ESA2010; predbežné údaje, absolútne hodnoty sú v b.c., indexy sú v s.c. roku 2010

²⁾ v stĺpcoch Predikcia - INFOSTAT na rok 2018 a 1. štvrťrok 2019 je miera nezamestnanosti

³⁾ v septembri 2018 oproti septembru 2017

⁴⁾ v decembri 2018 oproti decembru 2017

⁵⁾ v marci 2019 oproti marcu 2018

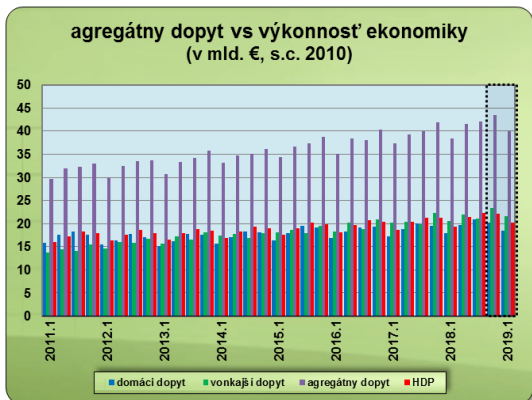
⁶⁾ v priemere za 1. - 3. štvrťrok 2019 oproti 1. - 3. štvrťroku 2018

⁷⁾ v priemere za rok 2018 oproti roku 2017

⁸⁾ v priemere za 1. štvrťrok 2019 oproti 1. štvrťroku 2018

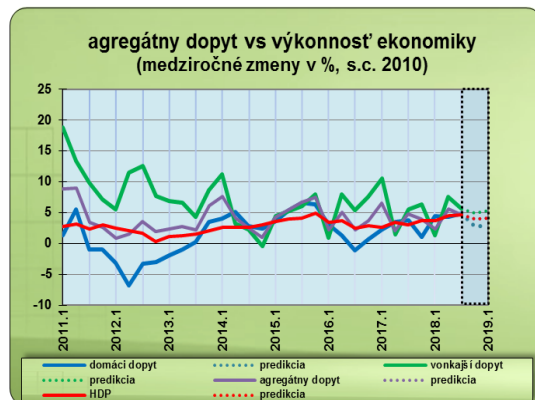
Predikcia vývoja vybraných ukazovateľov na rok 2018 a na 1. štvrťrok 2019

Obr. 9



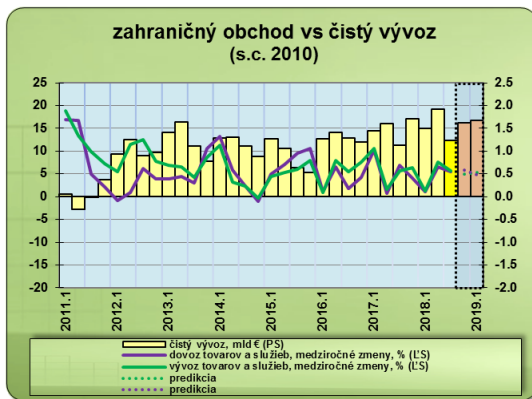
Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Obr. 10



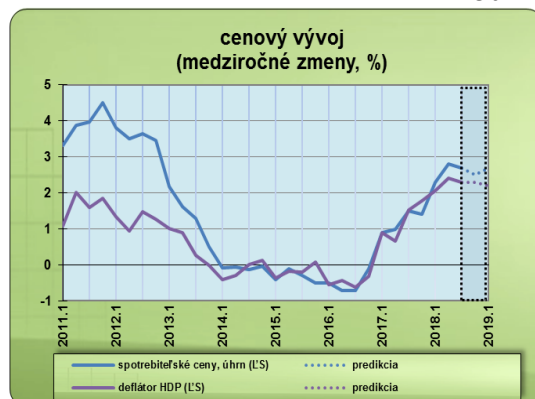
Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Obr. 11



Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Obr. 12



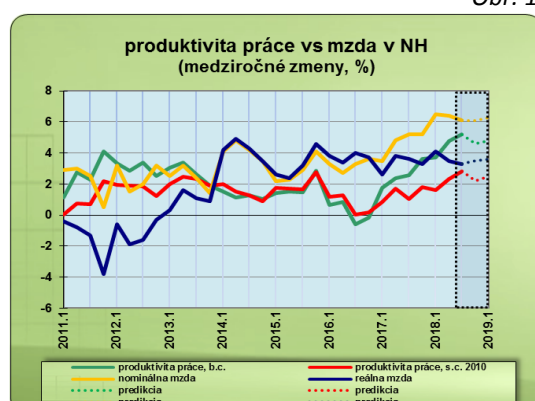
Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Obr. 13



Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Obr. 14



Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Vydal: INFOSTAT
Inštitút informatiky a štatistiky,
Leškova 16
817 95 Bratislava 15

Kategória publikácie: GHG

Vedúci redaktor: Ing. Ján Haluška, PhD.

Počet strán: 24

Počet výtlačkov: ---

ISSN: 2454-0773

3.GHG.2.8 - 1253/2018
